

Děti byly vedeny k samostatnému rozhodování, ke schopnosti vyjádřit svůj názor, k ohleduplnosti k druhým, pomoci slabším a mladším dětem apod. Míra úspěšnosti vytváření základů těchto klíčových kompetencí se odvíjela od osobnosti učitele a jeho schopnosti posilovat zdravé sebevědomí dětí a jejich důvěru ve vlastní schopnosti, vytvářet a rozvíjet vzájemné vztahy a umožnit dětem cítit se ve skupině bezpečně. K systematické podpoře rozvoje sociálních a občanských kompetencí napomáhal vzdělávací obsah ŠVP prostřednictvím integrovaného pojetí, respektujícího přirozenou celistvost osobnosti dítěte a jeho postupné začleňování do životního a sociálního prostředí.

ČŠI sledovala ve školním roce 2013/2014 rozvoj sociálních a občanských kompetencí v 611 mateřských školách. Jednou ze sledovaných podmínek pro rozvoj je míra vybavenosti školy odbornou a metodickou literaturou. Dostatečná vybavenost byla zjištěna ve více než polovině mateřských škol. Zároveň byly zjištěny výrazné rozdíly mezi jednotlivými kraji.

Pro rozvoj sociálních a občanských kompetencí je v mateřských školách využíváno většinou heterogenní složení tříd. Ve více než polovině navštívených mateřských škol (55 %) byly třídy věkově heterogenní. Alespoň částečně heterogenní složení tříd bylo zjištěno v dalších 28 % MŠ. Ve většině MŠ (88 %) s heterogenním složením tříd byla tato organizace cíleně využívána pro rozvoj sociálních kompetencí.

V navštívených MŠ byl sledován výskyt aktivit, které podporují nebo rozvíjejí sociální kompetence dětí. Ve více než 80 % hospitací byl výskyt sledovaných aktivit dobrý, nebo dokonce výborný.

Mezi obvyklé jevy a aktivity patřilo ve většině MŠ respektující a vstřícné chování učitelů, kteří svým jednáním vytvářeli dětem určitý vzor. Děti se učily rozlišovat dobré a špatné chování, byly vedeny k respektování pravidel soužití.

Méně časté byly aktivity směřující k poznávání druhých a respektu k odlišnosti, aktivity, které by umožnily dětem ovlivňovat denní program třídy, a vyhodnocování individuálního pokroku dětí ve vztahu k sociálním a občanským kompetencím.

Tabulka 7

Sledované aktivity podporující rozvoj sociálních a občanských kompetencí (v %)

Sledovaná aktivita	Výborně	Dobře	Částečně	Téměř ne nebo vůbec ne
Respektující a vstřícné chování učitelů umožňuje pozitivní rozvoj SG – nápodoba vzorů	51,0	43,2	5,3	0,4
Děti se učí rozlišovat dobré a špatné chování	37,2	56,5	6,1	0,2
Děti jsou vedeny k respektování pravidel soužití ve třídě	41,7	49,2	7,5	1,6
Aktivity vedou k sounáležitosti se školou (např. společná výzdoba třídy, školy)	38,8	48,1	11,8	1,1
Děti jsou vedeny k naslouchání a vnímání projevů druhých	32,1	54,8	11,8	1,1
Děti se učí pravidlům vzájemné spolupráce (schopnost dohodnout se)	32,9	53,0	12,9	1,2
Děti jsou podporovány v tom, aby vyjadřovaly svoje pocity, myšlenky a přání	32,3	50,7	14,7	2,4
Děti střídají v kolektivu různé role (odpovědnost, sebeprezentace, spoluvytváření pravidel)	26,9	55,7	14,6	2,9
Aktivity směřují k poznávání druhých v kolektivu a k respektu k jejich odlišnostem (např. kdo co má a nemá rád)	25,4	54,4	17,2	3,0
Ve třídě je vyhodnocován individuální pokrok dětí ve vztahu k rozvoji SG	18,9	42,2	28,4	9,4
Děti mají možnost aktivně ovlivňovat denní program třídy	13,1	36,0	37,0	13,9

